

Aktywność gospodarcza „na próbę”

Podjęcie działalności gospodarczej związane jest z ponoszeniem ryzyka biznesowego. Przewidywania przyszłego przedsiębiorcy co do możliwych do uzyskania przychodów oraz rozpoznanie rynku, na którym chciałby on funkcjonować mogą okazać się błędne.

Do niedawna prowadzenie działalności gospodarczej „na próbę” nie było możliwe. W celu przekonania się, czy kalkulacje biznesowe są słuszne należało założyć działalność – i przekonać się o tym. W razie niepowodzenia pozostawało interes wygasić, co może stanowić długotrwały proces. Jednakże od 30 kwietnia 2018 r. istnieje możliwość podejmowania aktywności gospodarczej w nowej formie, ze znacznie zminimalizowanym ryzykiem.

Jest to dosłownie pewna aktywność, ponieważ w świetle przepisów prawa nie stanowi ona działalności gospodarczej. Chodzi o taką działalność wykonywaną przez osobę fizyczną, która generuje przychód nie przekraczający w żadnym miesiącu 50% kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę, a zatem w roku 2019 kwoty 1125 zł. Drugim warunkiem koniecznym do zakwalifikowania danej aktywności do omawianej kategorii jest niewykonywanie działalności gospodarczej w okresie ostatnich 60 miesięcy.

Aktywność taka jest określana mianem działalności nieewidencjonowanej bądź nierejestrowej. Jej nazwa jest pochodną faktu, że osoba ją podejmująca nie jest zobowiązana do zarejestrowania się w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG).

Osoba prowadząca działalność nieewidencjonowaną nie jest zatem co do zasady uznawana za przedsiębiorcę. Skutkiem tego nie ciąży na niej liczne obowiązki przedsiębiorcy, takie jak obowiązki wobec ZUS, konieczność zgłoszenia się do urzędu skarbowego, składanie sprawozdań do GUS, itp. Formalności związane z taką aktywnością gospodarczą są ograniczone do minimum.

Podobna sytuacja występuje w sferze obciążeń finansowych. Osoba, która podjęła działalność nierejestrową nie płaci żadnych składek na ubezpieczenia społeczne ani składki zdrowotnej. To właśnie te składki od wielu lat były zmartwieniem początkujących przedsiębiorców, stanowiły bowiem dla nich stały miesięczny koszt w sytuacji, gdy ich przedsiębiorstwa znajdowały się w budowie i często generowały niskie przychody bądź nie generowały ich jeszcze wcale. Nie można jednak zapomnieć o pewnej pułapce związanej z zawieraniem (w tym w formie ustnej) umów zlecenia oraz umów o świadczenie usług. Osoba wykonująca działalność nieewidencjonowaną, która polega na wykonywaniu takich umów na gruncie prawa cywilnego ma status zleceniobiorcy. Oznacza to, że podlega ona ubezpieczeniom społecznym i jej kontrahent (zleceniodawca) jest płatnikiem składek ZUS, a więc co do zasady musi odprowadzić składki od danej umowy.

Prowadzący działalność nierejestrową nie jest zobowiązany do płacenia zaliczek na podatek dochodowy. Nie oznacza to jednak, że osiągnięty przez niego dochód nie podlega opodatkowaniu tym podatkiem. Należy go rozliczyć w rocznym zeznaniu podatkowym.

Rozliczeniu podlegają także koszty poniesione w związku z prowadzoną działalnością. Dlatego warto skrupulatnie gromadzić dokumenty stanowiące dowody poniesienia tych kosztów, np. faktury.

W większości przypadków sprzedaż w ramach działalności nieewidencjonowanej nie będzie podlegała podatkowi VAT. Miesięczny limit przychodów na poziomie 50% płacy minimalnej sprawi bowiem, że podatnik nigdy nie przekroczy progu 200.000 zł wartości sprzedaży w żadnym roku podatkowym. Znajdzie zatem zastosowanie zwolnienie podmiotowe z VAT i podatnik nie zostanie obciążony żadnymi obowiązkami związanymi z tym podatkiem. Nie będzie tak jednak w przypadku niektórych rodzajów działalności wskazanych przez ustawę, jak np. przy świadczeniu usług prawnych czy jubilerskich. Wykonywanie ich obliguje do rejestracji jako podatnik VAT czynny.

Jedynym codziennym obowiązkiem o charakterze księgowym osoby wykonującej tego rodzaju działalność jest prowadzenie uproszczonej ewidencji sprzedaży. Jest to ewidencja obejmująca dany dzień, która powinna zostać zamknięta przed dokonaniem pierwszej sprzedaży w dniu następnym. Osoba taka nie musi także wystawiać faktur w związku z faktem sprzedaży towarów i usług – chyba że jej klient tego zażąda w terminie 3 miesięcy, licząc od końca miesiąca dostawy towaru lub wykonania usługi (albo miesiąca otrzymania części lub całości zapłaty). Warto na takich fakturach, poza niezbędnymi danymi, zamieścić także dopisek „działalność nierejestrowa”. Rozwieje to wątpliwości kontrahentów co do formy prowadzenia działalności przez wystawcę oraz jej legalności. Faktury takie stanowią dowody poniesienia kosztów prowadzenia działalności gospodarczej. Zwykle nie będzie także konieczne instalowanie kasy fiskalnej, ponieważ aktualny (w 2019 r.) próg rocznych przychodów z działalności nieewidencjonowanej wynosi 13500 zł (1125 zł miesięcznie x 12 miesięcy), czyli znajduje się poniżej progu 20000 zł, którego przekroczenie wymaga stosowania kasy. Kasa fiskalna może okazać się jednak niezbędna, jeśli osoba prowadząca taką działalność oferuje niektóre konkretne towary lub usługi, wskazane w § 4 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie zwolnień z obowiązku prowadzenia ewidencji przy zastosowaniu kas rejestrujących. Te towary lub usługi, to przykładowo wyroby tytoniowe oraz usługi kosmetyczne i kosmetyczne.

Nie wszystkie rodzaje aktywności gospodarczej można wykonywać w formie działalności nierejestrowej. Forma ta nie dotyczy wspólników spółki cywilnej, nawet jeśli spełniają oni związane z nią kryteria, jak również wszelkiej działalności reglamentowanej (np. wymagającej uzyskania zezwolenia). W praktyce przed rozpoczęciem wykonywania działalności nieewidencjonowanej warto zbadać, czy istnieją przepisy szczególne, które uniemożliwiają lub pozbawiają gospodarczego sensu jej wykonywanie w przypadku konkretnego profilu działalności. Ważne, aby pamiętać, że mimo nieposiadania statusu przedsiębiorcy na gruncie ustawy Prawo przedsiębiorców, osoba wykonująca działalność nierejestrową zwykle będzie posiadała taki status w myśl przepisów prawa cywilnego i będą dotyczyły jej obowiązki nakładane na przedsiębiorców przez te przepisy. Przykładowo, jeśli osoba taka dokona sprzedaży na rzecz konsumenta, to co do zasady nie jest możliwe ograniczenie lub wyłączenie odpowiedzialności z tytułu rękojmi za wady.

Co należy uczynić, aby rozpocząć prowadzenie działalności nieewidencjonowanej? Wystarczy podjąć decyzję o jej prowadzeniu, zacząć uzyskiwać przychody z jej tytułu oraz

ewidencjonować je w uproszczonej ewidencji sprzedaży. Z uwagi na uproszczenia administracyjne działalność nierejestrowa stanowi doskonałe narzędzie do badania potencjału lokalnego rynku drobnego handlu i usług. W przypadku powodzenia i chęci ekspansji istnieje możliwość łatwego przekształcenia jej w indywidualną działalność gospodarczą.

Przepisy o działalności nieewidencjonowanej stanowią wyraz zaufania państwa do obywateli. W miarę upowszechniania się ich stosowania należy mieć nadzieję, że ustawodawca zaufanie to pogłębi i uczyni działalność nierejestrową jeszcze bardziej funkcjonalną instytucją poprzez stopniowe podnoszenie progu możliwych do uzyskania w jej ramach miesięcznych przychodów.

Mateusz Spychała
radca prawny

Fundacja Granma